

ELS COSSIERS DE SEMPRE

Pels montuïrers ens és impossible parlar de les festes de Sant Bartomeu sense que hi relacionem totuna Els Cossiers.

Ja hò hem dit altres vegades. Per a nosaltres, Els Cossiers...

...SÓN el símbol, l'essència, l'expressió mateixa del nostre poble.

...SUPOSEN la imatge vivent que dona identitat pròpia i personalitat acusada a la nostra comunitat.

...SIGNIFIQUEN l'esperit de poble que tendeix a la conservació dels signes de les nostres arrels populars i tradicionals.

...REPRESENTEN l'expressió dinàmica de Montuïri mateix en forma de figures que es posa en moviment i s'expressa tal com és.

...PLASMEN l'animació de les nostres festes amb els seus vestits, colors i joies; bots, galanteig i aroma d'alfabeguera, donant-los una característica especial.

Aquesta fotografia que presentam, de principis del segle XX, vol esser una mostra de la constant i inalterable permanència dels nostres Cossiers.

- **CANVI DE BATLE**, segons el pacte PSOE-PSM, pels primers d'agost.
- **EL TORNEIG DE LA LLUM**, de l'11 al 25 d'agost.
- **TANTES MILLORES** al mateix temps, no s'havien fet mai.
- **TOMEU SAMPOL** obsequia gran quantitat de fotos de 40 anys enrera.
- **2.225 HABITANTS** té Montuïri, segons el cens.
- **JOAN MIRALLES I MONSERRAT**, membre de l'Institut d'Estudis Catalans.
- **UN ASSESSOR LINGÜÍSTIC DE CATALÀ** serà contractat per l'Ajuntament.
- **EL II RAID AUTOMOBILÍSTIC** d'Es Pla pels dies 7 i 8 de setembre.
- **4 INAUGURACIONS** pel 1.er de setembre: Els vestuaris d'Es Dau, el Cementeri nou, la depuradora i la reforma de la Plaça Major.

Joan Miralles, membre de l'Institut d'Estudis Catalans

Un nomenament nou ve a enriquir i a valorar el prestigi del nostre col·laborador Joan Miralles i Monserrat, Catedràtic de Llengua Catalana de la Universitat de les Illes Balears.

L'Institut d'Estudis Catalans a la sessió del passat 14 de juny celebrada a Barcelona acordà designar-lo *Agregat de Filologia Mallorquina* a la dita secció de l'esmentat Institut.

Cal fer constar que els mallorquins que hi pertanyen actualment són Josep M.ª Llompart de la Penya, escriptor, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Joan Veny, Catedràtic de Delectologia Catalana de la Universitat de Barcelona.

Don Francesc de Borja Moll ja és membre numerari, si bé no hi pot assistir degut a la seva manca de salut. Abans, també hi havia pertangut don Antoni M.ª Alcover.

MONTUÏRI EN EL SÈCLE XIII

Mianes

A l'Arxiu Històric Nacional hi vaig localitzar un testament datat dia 7 de gener de 1273 redactat en llengua castellana. Resumit diu així: Don Castellar Despuch vol esser enterrat «a Santa Maria de Maorgas», (la Seu de Mallorca; reconeix deure a un «escudero mio que estava conmigo en el alcaria mia de Mianes XIII suellos de reales por razón de soldada y él que me perdona y rompa la carta». Tenia cinc moros a l'alqueria Mianes; i sembla tenia part a l'esplet d'aquell any de l'alqueria *Alanjaça* (S'Aranjassa). Deixa 25 sous al convent de Santa Clara. Fa altres deixes a Mallorca i a fora: a Santa Olalla, hospital de Múrcia un matalàs, coixí i manto, a l'hospital d'Alacant 5 cafissos d'ordi i una rova de formatge; també se cita Oriuela. «Esta carta fue fecha en Burgos, domingo VII días del mes de Genero anno Domini M CC LXXIII». (AHN Clero carp. 87 n.º 1).

Ramón Rosselló Vaquer

Fi de curs a l'Escola

Quan es va celebrar la *Festa de Fi de Curs* ja havíem tancat la redacció de BONA PAU del mes passat. Per això reflectim breument els actes organitzats.

L'Associació de Pares va organitzar una *conferència-col·loqui* sota el tema «Els estudis després de l'E.G.B.» en la qual hi intervingueren el Coordinador General de Formació Professional de Balears i un professor de l'Institut General de Formació Professional de Balears i un professor de l'Institut de B.U.P. de Llucmajor, el nostre col·laborador Miquel Martorell. Com sol passar en aquestes coses culturals i de transcendència per als nostres fills: Hi va assistir poca gent.

A l'Assemblea General de Socis de l'APPAA es presentà l'estat de comptes, i el programa d'activitats estiuènques. Es va tractar dels carnets d'afiliats que seguiran a mil pessetes per any i famí-

lia; i de la possibilitat de l'anglès al Col·legi que no serà factible a causa de la manca de personal titulat en aquesta llengua. Manuel Bauzá, delegat diocesà d'ensenyament religiós, i Bartomeu Tauler, rector de la parròquia, informaren als pares de les classes de formació religiosa en el Centre.

Simpàtic el *sopar de Fi de Curs* de l'APPAA i més simpàtica encara la Festa de Fi de Curs en el pati de l'Escola. Aquesta darrera fou preparada pels mateixos alumnes. Varen actuar la Banda de Música, i els alumnes de diferents cursos amb representacions musicals i de gimnàstica rítmica. Va destacar per la seva gràcia i «punk» la imitació dels professors i d'un claustrer que escenificaren els alumnes de la segona etapa. Al final, coques de tota classe («de lo milloret») fetes per les «mamàs» i begudes a rompre.

Els alumnes de 1.er curs

(D'esquerra a dreta, darrera fila:) Cati Barceló, Joan Mesquida, Maria del Pilar Gomila, Paquita Barceló, Jaume Alcover, Joan Capellà (tutor), Jaume Rosiñol. (Tercera fila:) Antoni Cerdà, Joan Mateu, Joan Piqueras, Gabriel Amengual, Cristófol Amengual, Guillem Andreu, Margalida Sandra Verger. (Segona fila:) Joan Mesquida, Gabriel Serra, Antoni Verger, Guillem Trobat, Bartomeu Bennàssar, Rafel Pinteño, Paquito Covas, Isabel Rigo. (Davant:) Joan Sampol, Neus Oliver, Francinaina Antich, Joan Socias, Rafel Miralles i Guillem Miralles.

Sant Bartomeu, 85 AVANÇ DEL PROGRAMA

Diumenge, 11 d'agost

A les 21,00 h. INAUGURACIÓ DEL XIII TORNEIG DE LA LLUM.

Dijous, 15 d'agost

A les 19,00 h. Sortida dels Cossiers i dimoni.

A les 22,00 h. Concert per la Banda de Música.

Diumenge, 18 d'agost

A les 16,00 h. TIRADA A GUÀTLERA a Sa Torre. Organitzada per la Societat de Caçadors de Montuïri.

Del dia 19 al 22 d'agost

A les 18,00 h. TALLER D'ESTELS. Organitzat pel Club d'Esplai.

Dijous, 22 d'agost

A les 18,00 h. AMOLLADA D'ESTELS.

A les 19,00 h. PASSACARRERS I FESTA INFANTIL.

A les 22,00 h. AUDICIÓ DEL PROGRAMA RADIOFÒNIC «ELS COSSIERS», GUANYADOR DEL 3er. PREMI D'ANTENA MÀGICA.

Divendres, 23 d'agost

A les 15,30 h. CARRERES DE BICICLETES.

A les 19,00 h. SORTIDA DELS COSSIERS I DIMONI.

A les 20,00 h. INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ DE PINTURES DE MARGALIDA MATEU. Sala de conferències de l'Ajuntament.

A les 20,45 h. PREGÓ DE FESTES. A la Plaça Major.

A les 21,00 h. COMPLETES cantades per la Coral Parroquial i veneració de la Relíquia del Sant.

A les 23,00 h. Revetla i Concert per la Banda de Música, dirigida per Pere Miralles.

A les 23,30 h. Berbena en Es Dau.

Dissabte, 24 d'agost

A les 9,00 h. Aubada al so de les xeremies.

A les 10,30 h. Sortida dels Cossiers i dimoni.

A les 12,00 h. Ofici solemne amb sermó que predicarà Mn. Sebastià Miralles, Rector d'El Terreno. Cantarà la Coral Parroquial dirigida per Baltasar Fiol.

Els Cossiers ballaran l'Oferta.

A les 13,00 h. Amollada de coloms per la Societat Columbòfila de Montuïri.

Amollada de globus per gentilesa de «Rellogeria Joan Mateu».

Recepció per a tot el poble a l'Ajuntament i ball dels Cossiers.

A les 18,00 h. Partit de 3.ª Divisió MONTUÏRI-SANTANYÍ.

A les 23,00 h. Concert per la Banda de Música.

A les 23,30 h. Berbena en Es Dau.

Diumenge, 25 d'agost

A les 11,30 h. A la Plaça, corregudes de cintes i joies, estirar corda, pal ensabonat, tomar olles.

A les 16,00 h. CARRERES DE CAVALLS a Son Fornés.

A les 19,00 h. FINAL DEL TORNEIG DE LA LLUM. Entrega de trofeus i cloenda.

A les 22,30 h. A la Plaça: VETLADA MUSICAL.

A la 1,00 h. TRACA FINAL.

Del 26 d'agost a l'1 de setembre

VI Setmana Poliesportiva Sant Bartomeu-85. Organitzada pel Patronat Municipal d'Esports.

Torneig Local d'Escacs. Partides diaris a les 22 h. a la Sala de Conferències de l'Ajuntament.

Diumenge, 1 de setembre

INAUGURACIÓ DELS VESTUARIS D'ES DAU, CEMENTIRI NOU, DEPURADORA I REFORMA DE LA PLAÇA MAJOR.

Dies 7 i 8 de setembre

II RALLY AUTOMOBILÍSTIC DEL PLA DE MALLORCA.

Organitza: Patronat Municipal d'Esports de Montuïri.

Col·laboració Especial dels Ajuntaments de Lluçmajor i Felanitx.

Patrocina: Consell Insular de Mallorca.

A més d'aquests actes possiblement hi haurà una representació teatral i una demostració de Karate. També el Patronat de la Música de Montuïri pensa organitzar una tómbola a benefici de l'Escola de Solfeig. Una altra activitat prevista, encara no concretada, és una conferència sobre preparació física per a ciclistes amateurs.

I, si no fa vent, demostració d'avions ultralleugers.

Bartomeu Sampol Verger

En Bartomeu Sampol Verger és montuïrer que viu a Ciutat des de fa 38 anys. Estima el nostre poble com quasi tots els qui hi són nascuts. De jove es dedicà com aficionat a la fotografia i al cant en el Cor, com ens dirà després.

—I on anares a escola, de petit?

—He de dir que vaig néixer el 2 d'abril de 1921 i molt petit ja anava a Ca Ses Monges, però també passava molt de temps pel carrer.

—Recordes alguna anècdota d'aquell temps?

—Sí; tenia 5 o 6 anys i un dia vingué un representant (seria l'any 1927) amb un «Citroën» d'aquells que acabaven en «punta». El deixà devora sa creu de Ca Ses Monges, ens hi enfilàrem tres o quatre nins, li amollàrem el «freno» i no el sabérem aturar i se n'anà tot sol fins a «Ca's Fuster Roig». Ja et pots suposar com va quedar!

—I dels teus anys de joventut, què pots dir?

—Els anys 29 i 30 em vaig preparar amb don Bernat «Fraret», que vivia al costat de la Sala Mariana, per anar a la Porciúncula. Aleshores ja hi havia el Vicari Munar que feia escola.

—Quin temps estares a la Porciúncula?

—Des de l'any 31 al 39 i ja no vaig continuar, sinó que vaig tornar a Montuïri.

—Després, què feres?

—Del 39 al 42, vaig ajudar a ca nostra, llavors vaig fer el servici militar, després vaig conèixer una al·lota de Ciutat amb la qual em vaig casar l'any 1947, i anàrem a viure a Palma.

—L'origen de tantes fotos, d'on ve?

—A partir de 1943 i fins el 47, em vaig trobar que la gent necessitava fotos de carnet i essent aficionat a la fotografia em vaig veure obligat a dedicar-m'hi. Aleshores En Pere de Sa Cova encara no s'hi dedicava perquè feia el servici.

—Les revelaves tu mateix?

—No. Tot ho enviava a Can Vila de Ciutat, però que consti que no ho feia per negoci, sinó sobretot per afició.

Un montuïrer dels que viuen a Ciutat Després de la Guerra Civil va reorganitzar la Coral Parroquial

—Aproximadament, quantes fotos de gures fer?

—Unes dues mil per al poble i un mil·lenar per a mi, particularment. Les del poble foren a vells, joves, futbolistes, comediants, nins d'escola, el Puig i qualque reportatge.

—Que podries dir-nos del cant i del Cor de l'església?

—Degut a la Guerra Civil, vaig trobar-me que no hi havia joventut pel Cor i el Vicari Munar fou traslladat a Lloret. Don Gori, el Rector, em proposà reorganitzar el Cor. Els ninets que començaren amb mi són els més vells d'ara. Exactament férem la primera actuació per la Setmana Santa de 1939, els dies que s'acabava la guerra. Després s'incorporaren el Secretari, el seu pare, En Biel de

Son Coll, En Joan i En Pep Sampol (En Pep tocava l'orgue), En Joan de Meià, En Tassar Putxo... i així poc a poc s'anà augmentant. Si qualque dia mancava En Pep, jo tocava s'harmònim o l'orgue. Per cert —diu apenat— no sé com l'han deixat esfondrar!

—Diu a terme altres activitats?

—Sí; l'any 40 i 41 i més endavant no sols cantàvem en el Cor sinó que també organitzàrem comèdies i «sarsueletes» a la Sala Mariana. Per cert, que arribàrem a representar «La Dolorosa» sense dones (aleshores —i això ho diu rient— estava «prohibit» actuar conjuntament homes i dones). L'haguérem de representar dues o tres vegades a Montuïri. També anàvem a altres pobles, com Llo-

Entre els anys 1943 i 1947 féu unes 3.000 fotos a Montuïri de les quals n'ha regalades unes 2.000

Ara, ja retirat dels seus quefers professionals, En Bartomeu Sampol entreté el seu temps d'oci amb moltes excursions i visites culturals.

ret, Petra, Sant Joan, Campos, Algaida, Porreres i Sant Jaume de Palma; i amb ells feiem intercanvi.

—Com vos arreglàreu pels assaigs?

—Totduna anava molt bé, però des del 44 al 47 jo ja feina feina a Ciutat i amb dos o tres companys veníem amb bicicleta dos o tres pics per setmana a assajar comèdies i cant; i després de sopar, cadascú amb la seva, tornàvem a Ciutat. I així transcorreren els darrers anys de les meves activitats montuïreres.

Acabam agraint a Bartomeu Sampol l'atenció d'haver ofert a la Tercera Edat de Montuïri i a BONA PAU uns dos mil clíxers d'aquells anys, obsequi que certament ens serà molt útil.

ONOFRE ARBONA

25 anys enrera

Agost de 1960

L'Ajuntament de Montuïri inverteix en les festes de Sant Bartomeu d'enguany la quantitat de 26.535 pessetes.

BONA PAU d'aquest mes publicà unes gloses en les que llegim, entre altres estrofes, aquesta:

Quan surt amb lo picarol,
amb les banyes i barrota,
veuràs en mig de l'estol,
riure en Miquel Caragol
i giscar més d'una al·lota.

A S'HADIT QUÈ?

...no vos sembla que prest se podrà dir: «poble petit, gastos grossos?». És molt possible que hi hagi ciutats més grans que no tinguin tantes comoditats com els montuïrers. Sa darrera notícia —que pareix certa— diu que a s'Ambulatori fins i tot hi haurà aire acondicionat. No farem llarg?

...unes maquinasses han remogut s'asfalt de Plaça, que no fa gaire temps s'havia posat nou i reforçat. Per lo vist, s'enrajola una bona part i asseguren que quedarà molt bé... Així ho diuen es qui ho han mogut. Altres, naturalment, troben que ja està bé de gastar en va... Ah! També hi ha de figurar s'escut de Montuïri i s'hi semblaran quatre abres que facin ombra i verdor!

...això de ses rajoles de Plaça llevarà lloc per aparcar es cotxos, de manera que ja pot mirar s'Ajuntament si buida es Graons per aparcaments subterranis, ja que degut a ses llargues distàncies que hi ha a la vila, no és possible pujar a prendre cafè a peu... Una altra solució apuntada podria ser un funicular que anàs pujant la gent, sobretot a ses «hores punta».

...també podria ser una bona iniciativa llevar o acurçar es Graons, i així hi hauria més espai p'es cotxos i motos...

...també per anar en es futbol, solem de-vallar en cotxo. Per això precisament de-gueren tapar aquella cuneta tota plena d'herbes, que ara serveix d'aparcament. Aiximateix, convendria mirar de compondrer-

(Foto B. Sampol)

Simpàtica foto de l'any 1946: D. Pep Estelrich, Vicari aleshores, amb els Cossiers i dimoni.

ho un poc, no fos cosa que tot se negàs, quan vénguin ses aigües...

...ets estiuejants montuïrers de Sa Colònia de St. Jordi cobren de cada any més pes. Per ventura seria bo delegar un batle especialitzat en turisme intern, que de pas podria aprofitar per a recollir alguns impostets més.

...es diaris varen parlar molt de s'actuació de «Ràdio Futura» en es camp de futbol de Montuïri. També s'ha dit que s'esperava més d'aquest conjunt que, segons ets entesos és fora de sèrie. També ha estat fora de sèrie lo que s'ha gastat en aquesta nit festosa. No sabem si haurà pesat més sa corda que es bou.

...respecte en es canvi de batle s'han sentit moltes i contradictòries versions. Males llengües diuen, xerren, remouen, se des-diuen i tornen dir... Just damunt festes és tradicional haver-hi «truiet» per una cosa o per s'altra. Si no, no seriem Montuïri! Mentres es truiet sigui alegre, ja anirà bé.

...no tot varen esser reunions i celebracions de sa fe entre ets joves i al·lotes de Confirmació. Ell, també varen fer un refresc ben animat i arribaren fins a «Los Pinos»! Quines coses que passen! Valga que En Guiem Llull va fer d'homo bo i va posar respecte, que és lo que toca. Visca sa joventut i que no se perdi s'humor!

...es començament de sa temporada esportiva és prop i és estrany no haver sentit res de fitxatges ni de projectes immediats. Esperem un «xasco» gros i que «s'equipo» vagi d'es primers.

EN XERRIM

P.D.— Per si qualcú no ho sap, d'es meu «mal nom», En Xerrim, se n'aprofiten altres publicacions illenques; però, si sa memòria no me falla, es primer que el va usar, i com a títol de capçalera fou es «Setmanari Bil·lengüe Satíric i de bon humor» que s'edità a Sóller des del 5 de gener de 1917 fins al 25 d'octubre de 1919, que fou quan va morir. Tot s'ha de dir i s'ha de sebre!

AUDICIÓ DEL PROGRAMA RADIOFÒNIC «ELS COSSIERS»

Entre les novetats del programa de festes d'enguany hi trobam, pel dijous dia 22 d'agost a les deu del vespre, una audició del programa radiofònic sobre «Els Cossiers», el qual obtingué el tercer premi en el concurs de la ràdio «L'Antena Màgica».

Aquesta mostra servirà d'explicació parlada per a un muntatge audiovisual que durà a terme N'Andreu Genovart aprofitant l'actuació dels Cossiers durant les festes.

Els motius que s'han tingut en compte a l'hora de decidir la presentació d'aquesta audició, són tres: la seva alta qualitat, esser premi regional i l'avinentesa de Sant Bartomeu.

Aprovació dels estatuts de la fundació pública «Patronat Municipal de Cultura»

L'Ajuntament ha acordat —en Ple— crear la fundació pública «Patronat Municipal de Cultura de Montuiri» i aprovar provisionalment els seus estatuts i donar-los per definitius, si no es presenten reclamacions després del termini obligatori de 30 dies d'exposició pública.

El Delegat de Cultura va proposar la conveniència que tots els partits polítics presents en el Consistori hi restassin representats. Va informar que l'objectiu del Patronat era «impulsar, promoure, patrocinar i coordinar amb les altres en-

titats públiques i privades tot tipus d'iniciatives i activitats relacionades amb la cultura, ensenyament i esplai en el municipi». Va assenyalar que la redacció dels estatuts havia estat consultada amb les associacions i entitats culturals del poble.

La Junta Rectora resta formada de la forma següent:

— President: Joan Miralles Julià (Batle).

— Vicepresident: Pere Sampol Mas (Delegat de Cultura).

— Vocals, en representació dels partits polítics: Josep Maria Munar (PSOE), Jaume Ramonell (AP-PDP-UL) i Francesc Trobat (PSM).

— Vocals, en representació de les entitats: Gabriel Ferrer (Coral Parroquial), Jeroni Garau (Patronat de Música), Gabriel Gomila (Escola), Andreu Genovart (Parròquia), Honorat Moll (Grup de Teatre), Aina Roca (Club d'Esplai), Pere Miralles (Banda de Música), Rafel Miralles (Balls Mallorquins) i Rafel Socías (Associació de la 3.ª Edat).

Cinema infantil

Durant aquest estiu, cada dilluns a les 5, els nins poden disfrutar amb una bona col·lecció de pel·lícules, a l'Ajuntament. Una idea encertada que lloen els menuts.

TV/3 es veu bé a Montuiri

Hem d'oferir la bona notícia que des del passat juliol es pot rebre a Balears la televisió catalana. A Montuiri ja són molts els televisors que reben bé la senyal de TV3.

Joves d'excursió

Els passats dies 26 i 27 de juliol un grup de joves tenien projectada una excursió a Sa Cova, possessió d'Artà, banyant a les cales Torta, Mitjana, Estreta, Sa Torre d'Albarca i Cala Matzocs. Bones eixides i ben saludables.

CANVI DE BATLE

Segons el pacte PSOE-PSM de Montuiri, el canvi de Batle que es va acordar en el començament de l'actual legislatura entre els components dels esmentats partits polítics, s'haurà de dur a terme dins la segona setmana d'aquest mes d'agost.

Degut a tal acord, En Joan Miralles Julià, del PSOE, deixarà el seu càrrec i En Francesc Trobat Garcias, del PSM, passarà a ser la primera autoritat municipal.

Esperarem que s'hagin produït els esdeveniments i en el proper número ja en publicarem la corresponent informació.

EL DIMONI, ...
SA PORCELLA, ...
ES COSSIERS, ...
SA REVETLA, ...
SES RODELLES, ...
L'OFICI, ...
PER TOT AIXÒ
I MÉS COSES, ...
**¡VISCA SANT
BARTOMEU!**

Les actes, en català

Les actes de l'Ajuntament ja no es fan solament en castellà. A proposta del Batle, l'Ajuntament per unanimitat va aprovar que es redactassin a doble columna les actes dels òrgans col·legiats municipals, una en castellà i l'altra en català. La traducció al català resta encomanada a l'auxiliar administrativa, Coloma Garau.

L'Ajuntament registrarà el nom de «Els Cossiers»

A un Ple Corporatiu es va tractar de la possibilitat que el nom de «Els Cossiers» estàs registrat a favor de l'Ajuntament de Montuïri. El regidor de Cultura, Pere Sampol, va exposar aquest tema al Consistori; i va explicar la decisió de redactar uns estatuts amb l'objectiu de procurar la protecció i defensa d'aquest patrimoni montuïrer. Es tractaria, en conseqüència, «d'evitar que pogués emprar-se el seu nom amb intenció de lucre o que simplement fos desvirtuat per la seva indeguda utilització en actes folklòrics, fora de Montuïri i de les festes

de Sant Bartomeu, perquè llavors perdrien tot el seu autèntic significat».

Per aquests motius, es planteja com a solució idònea —seguim copiant de l'acta municipal— el registrar «els cossiers i dimoni» a nom de l'Ajuntament el qual ostentaria la seva propietat legal i impossibilitaria la seva adopció per altres institucions o establiments (com ha passat amb el restaurant «Ca'l Dimoni» d'Algaida) o la seva inadequada utilització o contractació dels seus serveis per a festes i homenatges particulars.

Gabriel Verd

El nostre paísà, el jove Gabriel Verd Martorell, que ha dedicat molts anys a la investigació de l'origen de Cristòfol Colom i que ha arribat a la conclusió de que va néixer a Felanitx, afegirà al seu llibre «Recopilación del enigma de Cristóbal Colón» un nou capítol: «Nuevas aportaciones». Hi reforça la seva teoria en base a novelles investigacions.

Fa poc, després d'haver fet un viatge de promoció per tot el territori espanyol, Gabriel Verd ha rebut la felicitació del ministre Xavier Solana per la «seva interessant aportació històrica».

El nou capítol, encara escrit a mà, ofereix més proves sobre la catalanitat del descobridor. En ell s'hi dona més força a

la hipòtesi que Cristòfol Colom havia nascut a Felanitx, adés que segons En Verd firmava devora el seu nom amb l'afegit de «Terra Roja», finca on es creu que va néixer.

El nostre paísà fa una anàlisi onomàstica i arriba a la coneixença que el llinatge «Colon» és exclusivament català; mentre que a Gènova —lloc on tradicionalment s'ha atribuït el seu naixement— adopta la forma de Colombo. I està ben demostrat que el descobridor firmava sempre els documents com a «Cristóbal Colon de Terra Roig». Finalment, Biel Verd rebutja la possibilitat de que Colom hagués nascut a Gènova perquè s'ha comprovat que mai no va escriure ni parlar italià.

Consultori Mèdic

Cinc veïns han regalat al Consultori un aparell de «Raigs X». Són Miquel Miralles, Miquel Martorell, Gabriel Rossinyol, Pau Servera i Pere Joan Miralles. Per altra part, En Joan Antoni Miralles ha fet el mateix amb quatre jardineres per a la Plaça.

Prèvia consulta als metges i amb l'autorització dels donants, es va haver de canviar l'aparell de «Raigs X» per un d'electrocardiogrames, perquè aquell exigia un emplaçament a una habitació aïllada amb plom i usar-se amb moltes precaucions. L'esmentada permuta es va fer sense cap casta de despesa per l'empresa Remex.

Hi ha la intenció de comprar material mèdic per al consultori per valor de 400.000 pessetes i la instal·lació d'aparell d'aire acondicionat per un milió de pessetes (més o manco). Totes aquestes inversions —cas de fer-se— costarien a l'Ajuntament només 70.000 pessetes a rel d'un conveni a suscriure amb la Conselleria de Sanitat de la C.A.I.B.

Ara bé, les despeses de funcionament de l'aire acondicionat suposarien unes 18.000 pessetes anuals que es constejarien amb la subvenció que es podria obtenir d'Insalud (25 pessetes per cartilla) amb motiu de la utilització del Consultori Local.

Assessor Lingüístic

L'Ajuntament contractarà els serveis d'un assessor lingüístic de català per a fer les traduccions de les actes i altres documents. Per aquest motiu, es convocaran unes proves per als interessats que seran elaborades per un tribunal compost per Bartomeu Tauler, Gabriel Gomila i Joan Sorell, tots tres mestres titulats en català. Els qui es presentin a les proves podran mostrar el seu currículum i títols acadèmics adients.

Aquesta contractació de serveis seria inicialment en període de prova i amb caràcter temporal, amb una retribució de 550 pessetes/hora. De moment, aquests serveis es limitarien a la traducció, correcció i mecanografiat de les actes de les sessions.

Més endavant i a rel dels resultats obtinguts, el Ple Corporatiu decidirà sobre la formalització definitiva.

Felicitacions al Pare Martorell

En Ple Corporatiu, l'Ajuntament ha acordat felicitar el Pare Antoni Martorell «per la designació com a acadèmic de número de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià», de Ciutat de Mallorca, acord que també prengué el

Consell Parroquial de Pastoral i a més fer-li l'ofrena d'un pergamí en un senzill homenatge.

Amb el suport de Sa Caixa de les Balears, «Sa Nostra», la Comissió de Cultura Municipal publicarà el discurs del pare Antoni Martorell amb motiu del seu ingrés com acadèmic de Belles Arts de Ciutat. Aniria prologat per una introducció biogràfica del nostre il·lustre músic.

El temps lliure estiuec

Un ample programa d'activitats de «Temps Lliure» es desenvolupa aquest estiu a Montuïri.

Organitzat per l'Associació de Pares d'Alumnes, dos dies a la setmana de set a nou de l'horabaixa, els nins practiquen alguns esports. Els dilluns poden jugar a ping-pong i escacs i els divendres, a futbol i futbol-sala. Aquesta activitat està subvencionada per la Direcció General d'Esports de la Conselleria de Cultura. Un equip de pares, col·laboradors i monitors dirigeixen aquestes activitats.

Ha acabat el curset d'iniciació al Kàrate que al llarg dels mesos de juny i juliol s'ha impartit en el gimnasi del Col·legi Públic, organitzat pel Patronat Municipal d'Esports. Uns cinquanta nins i nines han seguit les classes ofertes per Antoni Font i Jaume Garau. S'han estructurat en dos nivells, cada dimarts i dijous de 7,30 a 9,30 de la tarda.

De dimarts a divendres unes quaranta persones —la major part són al·lots— assisteixen al curset de natació a Algaida, organitzat pel Patronat M. d'Esports i subvencionat pel Consell Insular de Mallorca. La direcció tècnica corr a cura d'Evaristo Cardell i el seu germà.

L'activitat recreativa-esportiva-cultural s'extén també a l'àrea de campaments. El passat dia 13 de juliol, tornaren a la vila sis alumnes de sisè nivell que havien anat al torn d'acampada de Biniparratx (Menorca) i La Victòria (Alcúdia); tots ells amb una reducció de 2.500 pessetes per haver participat el col·legi en els Jocs Escolars. A la darrera quinzena de juliol, vuit alumnes de l'Escola subvencionats totalment pel Ministeri d'Educació i Ciència assistiren a la colònia escolar de Porto Cristo. Per a aquest mes d'agost, el Club d'Esplai pensa muntar el seu campament d'estiu.

Montuïri té 2.225 habitants

Poca gent tenim a la vila. El darrer padró —amb data de 31 març 1985— aprovat per la Comissió Permanent del Consistori ha donat aquestes quantitats:

Població de dret a 31-3-84: 2.218 habitants.

Altes: 39. Baixes: 32.

Població de dret a 31-3-85: 2.225 habitants.

Sa dama duia davant Sant Bartomeu tota la representació d'un poble.

Sanitat i 3.ª Edat

El Batle, com a responsable de l'àrea sanitària de la Corporació, va donar a conèixer al Ple les activitats realitzades pel Consell Municipal de Sanitat. Va destacar, per la seva importància i vo-

lum, la campanya empresa per tal d'aconseguir una normalització en la distribució dels productes alimentaris i de consum. Per això, s'ha posat en marxa un pla de revisions per inspeccionar les condicions higièniques i d'instal·lacions obertes al públic, bars i restaurants. Va dir també que calia —en segons quins cassos— el carnet de manipulador d'aliments. Vegem si aquestes bones intencions es duen a terme!

Comissió Permanent

Gabriel Ferrer i Jaume Ramonell són els dos nous membres de la Comissió Municipal Permanent. Queda d'aquesta forma completa en la seva totalitat.

Per altra part, Gabriel Ferrer Sampol s'ha incorporat a la Comissió Informativa de Sanitat; Gabriel Arbona Gallard, a la d'Agricultura i Jaume Ramonell Aloy, a la d'Esports.

Igualment, va informar del servei del Patronat de la 3.ª Edat, que ja s'ha ampliat i que es serveix el menjar al domicili d'aquelles persones impossibilitades. De moment l'economia és autofinanciable mercè a les subvencions i ja se n'ha demanat una altra a Insero.

Millora de la vivenda

La Comissió Permanent Municipal ha informat favorablement sobre la petició de dos préstecs, de 315.000 pessetes cada un, per a ajudes del Patronat de la Millora de la Vivenda. Les cent mil pessetes primeres són sense cap tipus d'interès a tornar en 10 anys, i les 215.000 restants s'han de tornar en 10 anys al 5 %.

És aquest un servei que a vegades ens pot anar molt bé per a reformes de vivenda i que poca gent demana.

100 ANYS DEL SETMANARI «SÓLLER»

El setmanari «Sóller» ha complert cent anys. Amb motiu d'aquest esdeveniment s'organitzaren diferents actes als quals hi fou convidat i hi assistí el director de BONA PAU.

Fou el diumenge 21 de juliol a l'Ajuntament, on se celebrà la presentació del número extraordinari i es reté un homenatge al director del Setmanari, Miquel Marqués Coll, avui jubilat, en presència

Cursos de Català

En els cursos de Català fets a Montuïri mitjançant «Ràdio ECCA» s'han concedit deu diplomes: Cinc en el nivell elemental i cinc en el superior, tots amb «notable» tret d'un «excel·lent». Qualificacions que demostren l'aprofitament dels alumnes. Enhorabona a tots aquests.

Cementiri Municipal

Havent-se duit a terme el projecte de parcel·lació de la zona posterior del cementiri i havent-hi disponibles cinquanta-sis parcel·les per atendre la demanda existent, la Corporació ha acordat fer llurs concessions a perpetuitat. Cada unitat d'enterrament costarà 25.000 pessetes.

Els titulars quedaran obligats a satisfer les taxes per a costejar les despeses de neteja i manteniment del recinte, també a la construcció de les tombes en el termini de cinc anys prèvia obtenció del permís d'obra. Només s'admetrà una sol·licitud de parcel·la per unitat familiar i no podran demanar-la els propietaris de tombes en el vell cementiri. L'adjudicació es farà tenint en compte les peticions ja formulades, i un sorteig públic per a l'orde de preferència. Les vacants que restin podran concedir-se als qui ho sol·licitin per ordre de petició, d'acord amb les normes explicades.

Compte de recaptació

El recaptador i agent executiu de l'Ajuntament de Montuïri, Gabriel Martorell Cerdà, va presentar el compte i liquidació dels arbitris i impostos del que s'ha realitzat des del passat exercici de l'any passat.

S'ha ingressat un total de 1.184.738 pessetes: D'elles, 952.077 de l'impost de circulació; 101.325 de plus vàlua; 3.152 de llicències d'obres i 128.184 pessetes d'arbitris.

Pendents de cobrament hi ha 439.068 pessetes: D'elles 345.023 per l'impost de circulació; 19.972 per plus vàlua i 74.253 per arbitris.

S'han donat de baixa impostos i arbitris per valor de 12.143 pessetes.

Obres noves i reformes

Actualment s'estan realitzant diferents millores a Montuïri mentre altres dins un temps no llunyà, començaran. Cal destacar la reforma i enrajolat de la Plaça, just davant l'Ajuntament, els vestuaris d'Es Dau, el Cementeri, la Depuradora, la remodelació i pintura de la façana de les escoles públiques, la pavimentació asfàltica d'alguns carrers, el «vallat» d'Es Dau, del pati del futur parvulari i de les escoles, l'asfaltat del Camí de «Ses Donades» i «Son Vaquer».

Cal dir, per altra part, que es troba en tramitació l'edificació del nou parvulari i els nous vestuaris d'Es Revolt.

Això sí, ja s'ha anunciat per part de l'Ajuntament la inauguració, el dia primer de setembre, dels vestuaris d'Es Dau, el Cementeri nou, la depuradora i la reforma de la Plaça Major.

Afiliació a la Federació de Municipis

L'Ajuntament ha aprovat per unanimitat l'afiliació a la Federació Espanyola de Municipis i Províncies; l'acceptació dels estatuts, resolucions, acords i pagament de la quota establerta. També, la incorporació a l'Associació d'Entitats Locals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en el cas que aquesta es constituís.

Gabriel Gomila Jaume

Portada del número commemoratiu del centenari de la revista

de les autoritats locals i regionals. A la façana de la impremta on s'edita el «Sóller» es descobrí una placa commemorativa. En el Casal de Cultura s'inaugurà l'Exposició del Centenari i a un restaurant ens convidaren a dinar. I això a més d'altres actes culturals i esportius.

A les nombroses felicitacions, BONA PAU també hi uneix la seva.

Subvencions esportives

La Direcció General d'Esports de la Conselleria de Cultura del Govern Balear ha subvencionat les activitats de «Temps Lliure», de l'Associació de Pares i de l'Ajuntament. A manca de l'aprovació definitiva, l'APPA rebrà 75.000 pessetes per les activitats extraescolars i d'estiu i l'Ajuntament, 70.000, per la «Setmana Poliesportiva Sant Bartomeu» i el «mes Poliesportiu Fira-85».

Va donar suport a aquestes sol·licituds el Comité Territorial de l'Esport de Montuïri a una reunió on es varen examinar les peticions de la comarca. També n'han tengut les APPAAS de Sineu, Algaida, Lloret i Porreres i els ajuntaments de Sineu i Algaida pel que fa referència a la comarca «Montuïri».

Montuïri - Santanyi

Els aficionats al futbol podran veure el mateix dia de Sant Bartomeu, a les 6 de l'horabaixa, entre els nous equips de 3.ª Divisió, Montuïri-Santanyi; un partit que podrà servir per a valorar ambdós conjunts.

Futbol-sala

Ben organitzat ha estat enguany el torneig de futbol-sala d'estiu. Hi participen 8 equips séniors.

Èxit del «I Rallye Hípic»

Un èxit destacat va assolir el «I Rallye Hípic Montuïri 85» celebrat el diumenge 30 de juny.

Va reunir elevat nombre de participants i gran quantitat de gent que —curiosa davant la novetat— va seguir amb interès la prova organitzada pels «Cavallistes de Montuïri», sota el patrocini del Consell Insular de Mallorca i les col·laboracions de l'Ajuntament i entitats comercials.

El Rallye es va dividir en dues etapes. La primera de regularitat, per camins de fora vila, amb un recorregut de 20 kilòmetres i una durada de 2 hores i 11 minuts per a cada participant. Sortiren de l'avinguda Es Dau i arribaren a «Sa Pedra des Peix». A Son Llobet hi havia un control de pas. A l'horabaixa, la prova d'habilitat cronometrada, amb diferents obstacles, a la finca de Son Trobat.

Fou bona l'organització i tots els recorreguts estaven perfectament assenyalats. A cada participant se li varen entregar uns fulls explicatius de la ruta.

XIII Torneig de la Llum - «Sant Bartomeu 85»

CALENDARI

Diumenge, 11 d'agost

A les 21 h.: Inauguració del XIII Torneig de la Llum. Presen-tació de tots els equips participants.

A les 22,30 h.: Partit inaugural «CIDE - ST. GAIETÀ (Juvenil A)».

Dilluns, 12

A les 20,30 h.: «ST. GAIETÀ - SÓLLER (Alevins)».

A les 22 h.: «MALLORCA - LA SALLE (Infantil A)».

Dimarts, 13

A les 20,30 h.: «CIDE - CAMPOS (Infantil B)».

A les 22 h.: «MONTUÏRI - CAMPOS (Juvenil B)».

Dimecres, 14

A les 20,30 h.: «MONTUÏRI - PETRA (Alevins)».

A les 22 h.: «ST. GAIETÀ - CIDE (Infantil A)».

Dijous, 15

A les 22 h.: «MALLORCA - ST. FRANCESC (Juvenil A)».

Divendres, 16

A les 20,30 h.: «ALEVINS 3.er i 4.t lloc».

A les 22 h.: «MONTUÏRI - ALGAIDA (Infantil B)».

Dissabte, 17

A les 20,30 h.: «INFANTIL A, 3.er i 4.t lloc».

A les 22 h.: «CIDE - ST. GAIETÀ (Juvenil B)».

Dilluns, 19

A les 20,30 h.: «INFANTIL B, 3.er i 4.t lloc».

A les 22,00 h.: «JUVENIL B, 3.er i 4.t lloc».

Dimarts, 20

A les 21,00 h.: «JUVENIL A, 3.er i 4.t lloc».

FINALS

Dimecres, 21

A les 20,30 h.: «FINAL ALEVINS».

A les 22 h.: «FINAL INFANTIL B».

Dijous, 22

A les 20,30 h.: «FINAL INFANTIL A».

A les 22 h.: «FINAL JUVENIL B».

Dissabte, 24

A les 18 h.: Partit de III.^a DIVISIÓ NACIONAL «MONTUÏRI-SANTANYÍ».

Diumenge, 25

A les 18 h.: «FINAL JUVENIL A».

A les 19,30 h.: ENTREGA DE TROFEUS I CLOENDA DEL TORNEIG.

DEMOGRAFIA

DEFUNCIONS

Dia 12.— Maria Mas Sastre, 89 anys, vídua, «Mostatxeta».

Dia 13.— Joan Miralles Cloquell, 69 anys, fadrí, «Cigala».

Dia 19.— Macià Manera Verger, 77 anys, vidu, «De Ses Donades».

Dia 21.— Margalida Verger Bauzà, 85 anys, vídua, «Tec».

tricollat món d'assistents, tant per les cançons interpretades com per l'ampla durada de l'actuació. Va fallar que la festa acabàs massa prest; s'havia d'haver continuat més temps, «perquè a les tres hi ha ganes de trui».

«Ràdio Futura» es va traslladar a Mallorca expressament per a l'actuació de Montuïri. (Quina fou la recaptació de beneficis?).

Ràdio Futura

Tres mil cinc-cents persones es varen congregar en el camp de futbol «Es Revolt» per assistir al recital del grup musical «Ràdio Futura», organitzat pel Club Esportiu Montuïri. No cal dir que el concert d'un dels més prestigiosos conjunts espanyols va agradar a l'envi-

PLUVIOMÈTRE

Hem fet números de la quantitat caiguda al llarg del primer mig any a Montuïri i ha estat molt poca. Suma un total de 198,10 litres per metre quadrat. Molt escassa aquesta xifra per al camp, cisternes i aljubs que a cada punt s'han d'alimentar del servei d'aigua a domicili.

El mes de juny, no va caure cap gota; 29,50 litres al gener, 16,80 al febrer, 79,30 al març, 12,30 a l'abril i 60,2 en el maig.

Pel que respecta al passat juliol, tampoc plugué a Montuïri.

Festival

A fi d'aconseguir alguns dobbers per a l'Escola de Música, el Patronat va organitzar un simpàtic festival al que participaren alumnes de l'esmentada escola, la Banda de Música i els grups de gimnàstica rítmica i artística de Francesca Bauzà i Joana Maria García. La Sala Mariana va quedar plena.

Societat de Caçadors

La Societat de Caçadors de Montuïri ha enviat un full informatiu als socis amb motiu de l'apertura de la caça del conill. En el període del «14 de juliol al 14 d'agost» es podrà caçar només amb escopetes els dimecres i diumenges; els matins fins a les 9 hores i les tardes, des de les set fins a la posta de sol. I encara que els caçadors no creguin, només es poden cobrar dues peces com a màxim. En canvi, els dissabtes es podrà caçar només amb cans i també el dia de Sant Jaume, amb aquest horari: *Matins*, fins a les 12 i *tardes*, a partir de les 4 (igualmente amb la norma de dos conills).

Dins el mateix període es podrà utilitzar el camp d'ensenyament de cans a Son Bages els dimecres, dissabtes, diumenges i festius. Els matins fins a les 10 i els horabaixes a partir de les 7.

El dijous, 15 d'agost, comença la «Mitja Veda». Per tant es podrà caçar amb cans i escopeta (tot el dia), els dimecres, dissabtes, diumenges i festius. Aquesta mesura comprèn els conills, tórtors i guàtleres; però no les perdus.

El Guarda està autoritzat a mirar en la taleca de qualsevol soci per comprovar si respecta les normes.

Que fa el Consell Insular en Agricultura

El Consell Insular de Mallorca té un programa d'adquisició de finques destinades a la protecció de la natura, a l'ús públic i a l'experimentació agrícola.

Ha elaborat un pla de rejuveniment de les plantacions de garrovers. Impulsa les fires agrícoles i ramaderes com a vehicle de potenciació del nostre camp. Per tal de millorar la cabanya du a terme una campanya de vacunació contra la brucel·losi i la tuberculosi i una altra de millora genètica.

Altres actuacions destacades són:

—Campanya d'adequació de molins de vent per a extracció d'aigua.

—Foment de la construcció de sitges per emmagatzemar pinsos.

—Instal·lació d'hivernacles a les escoles.

—Distribució de carpes per repoblar safareigs.

Consell Insular
de Mallorca

cl. Palau Reial, 1

EVOCACIONS D'UNA RUTA D'ESTIU

A un temps que molts corren amb delit darrera renous i acceleren el ritme per quedar allà mateix, o resten embabiats davant el televisor beneït i embeneïdor, una partida de «boigs» anàvem a trobar la pau serena i el silenci harmoniós a unes muntanyes solitàries de la serra d'Artà. Muntanyes asprives, tallades intel·ligentment situades, d'antiga estratègia i des d'on s'esguarden en dies nets planes i mars, fins a la blanca i suau Menorca.

Qui podria imaginar que, pujant i davallant aquells indrets pelats no trobaríem cap persona nada, durant dos dies! Només l'aguait arriscat de les cabres salvatges, el vol acompassat de les gavines o la ràpida llançada del xoric...

Muntanyes àrides, osques de la natura, puntes, morros, becs i cucuies, nues ara de boscúries, vestides d'ençà i enllà de verdes clapes de pins salvats de miracle, alguna alzina solitària, jaços abundants de carritxeres i mates amb tendres rebrots. Un incomparable oasi per al cos i per a l'esperit.

Avançàvem a peu, carregats amb les motxilles dels queviures que compartíem i amb un feix d'il·lusions per descobrir les meravelles d'una natura verge. Sense llum elèctrica, sense llits ni butaques, sense televisor ni frigorífic; només amb l'aigua de les fonts dins la cantimplora —una aigua escassa, sense preu, per a apagar la set de les nostres suades sanitoses.

La natura descoberta en companyia i en un ambient d'austeritat, és font d'aprenentatge. Són lliçons que ens ensenya de forma vital i directa:

— En la nostra societat, vivim dominats per múltiples necessitats creades que ni ens fan millors ni més forts ni més feliços. Sobretot, es tracta de «necessitats consumistes» induïdes per les grans multinacionals que s'enriqueixen damunt les espatlles dels «consumidors» que de fet som tots. Per ser més persones i viure en harmonia amb nosaltres mateixos i amb el món, haurem de lluitar per tal de desfer-nos d'uns jous esclavitzants.

— La mà absurda de l'home va cremant un any darrera un altre els boscos, sobretot de pins. D'aquesta manera es va perdent l'equilibri ecològic, plou cada vegada més poc, l'erosió causa estralls i dificulta la recuperació de la vegetació així com el manteniment de la terra-mare fèrtil. Són extensions immenses les que passen a ser desèrtiques o estepàries i que ja no atreuen la pluja.

— En una zona actualment encara intacta, ja es noten les petges inicials d'una forta campanya de venda de terrenys —per mils de quarterades— d'es-

Els Cossiers acompanyen els capellans a l'Ofici de St. Bartomeu.

peculació, venuts a companyies mores o holandeses... que ja posen barreres, mal presagi de que aquells paratges paradisiacs es puguin convertir en solars quadriculats, construccions de mal gust, cintes d'asfalt... Fronteres a la llibertat d'una terra, barreres al pas de vianants pacífics, als excursionistes enamorats de les aigües blaves, dels caminets ombrívols entre alzines i pinars. Un es pregunta amb tristesa per què tanta especulació i per què aquesta ambició d'unes ganàncies immediates que no aconseguen sinó degradar la nostra terra i fer-la inhabitable...

Es fa precis crear consciència de res-

Notícies d'Església

Montuirers a la V.^a Escola d'Estiu per a Catequistes

Els dies 15 al 20 de juliol, enguany a Tortosa, s'oferia la cinquena edició de l'Escola d'estiu per a catequistes. De Montuiri, hi hem assistit quatre persones: els dos capellans, Na Joana Ramonell i Na Catalina Tous. La trobada amb més de sis-centes persones de Catalunya i Balears dedicades a la profundització en la fe sempre és profitosa i estimulante. Que s'apunten nous catequistes i els pares entenguin que ells també s'han de preparar, i tots dos: home i dona.

pecte, de manteniment de la netedat, d'apreci de l'ampla natura tal com estimam ca nostra. I més encara quan, des de la nostra visió cristiana del món, la prenim com un do de Déu Creador, que ens entrega tals meravelles amb la responsabilitat de fer-ne una oasa habitable per a tothom i no un cau de brutor, injustícies i destrossa.

L'experiència d'aquesta ruta d'estiu ens ha ensenyat l'alegria de combregar amb un orde natural incontaminat. Com més gran era l'esforç i el cansament, més profunda batejava la fruïció.

BARTOMEU TAULER